

Coraz większa liczba muzeów organizuje lekcje muzealne dla szkół zainteresowanych wprowadzaniem nowych form kształcenia. Co ważne, zbiory muzealne poświęcone rozwojowi gospodarczemu regionu związane są z działalnością na tym terenie cechów rzemieślniczych.

Na lekcję do muzeum

Szymon Konkol

Jednym z celów zajęć i lekcji prowadzonych w muzeum jest odejście od systemu klasowo-lekcyjnego oraz przygotowanie wrażliwych na dobrą kulturę odbiorców – uczniów. Muzea odgrywają ważną rolę w procesie dydaktycznym. Znajdujące się tu wytwory materialnej i duchowej działalności człowieka, utrwalonej w dziełach sztuki rękodzielniczo artystycznego i rzemieślniczego, wywołują u uczniów intensywne przeżycia poznawcze.

Lekcje muzealne nie rozpoczynają się ani nie kończą dzwonkiem, uczniowie nie muszą siedzieć w ławce, a przede wszystkim lekcja odbywa się poza klasą, w otoczeniu nowym dla uczniów, co sprzyja aktywnemu przyswajaniu nowych treści. W czasie lekcji muzealnej bardziej niż w wielu innych okolicznościach możliwe jest rozwijanie u uczniów umiejętności kojarzenia znanych faktów z nowo poznanymi elementami, pozwalającymi rozszerzyć ich dotychczasową wiedzę. Ma to szczególne znaczenie w odniesieniu do młodzieży kształcącej się w zawodach rzemieślniczych, pozwalając na budowanie szacunku do tradycji i historii rozwoju zawodu. Żaden nawet najbarwniejszy opis nie zastąpi przeżyć, które powstają po wizualnym kontakcie z oryginalnym reliktem przeszłości.

Jednym z miast kultywujących historię powstawania i rozwoju cechów rzemieślniczych jest Rybnik. Muzeum Miejskie w Rybniku posiada w swych zbiorach ogromną kolekcję eksponatów i pamiątek, które składają się na stałą ekspozycję zatytułowaną „Cechy rzemieślnicze w miastach Górnego Śląska”. Ciekawą formą współpracy pomiędzy Muzeum a licznymi w rejonie szkołami kształcącymi młodych rzemieślników jest szeroka oferta lekcji muzealnych nawiązujących swą tematyką do rozwoju rzemiosła i cechów rzemieślniczych.

Do przykładów takich zajęć można zaliczyć prowadzone przez kustosa Muzeum wykłady omawiające takie

ekspozycje, jak: „Symbole rzemieślnicze, czyli, po czym można było poznać, kto jaki zawód wykonywał” (lekcja omawiająca symbole używane przez rzemieślników będące świadectwem technik wytwórczych i zdolności wykonawcy), „Życie w dawnym mieście, czyli jakie były zajęcia dawnych mieszkańców miasta” (opis dawnych zawodów, wygląd warsztatów rzemieślniczych, praca i nauka u mistrza), „Organizacje rzemieślnicze i ich funkcjonowanie na przestrzeni wieków” (prawne ramy funkcjonowania rzemiosła na terenie Polski ze szczególnym uwzględnieniem Górnego Śląska i ziemi rybnickiej) czy lekcja związana z ekspozycją „Techniki wytwórcze – rzemiosła dawne i współczesne”. Jest ona szczególnie ciekawa, ponieważ w skład tej ekspozycji wchodzi eksponaty przekazywane muzeum przez wielopokoleniowe rodzinne zakłady piekarskie i cukiernie, jak również pamiątki organizacji cechowych w Rybniku, których historia sięga XII wieku.

Stała wystawa „Cechy rzemieślnicze w miastach Górnego Śląska” jest próbą pokazania miejsca oraz funkcjonowania samorządnych organizacji zawodowo-społecznych, jakimi od średniowiecza były cechy skupiające wolnych rzemieślników. Zmiany zachodzące w XIX wieku, spowodowane rozpadem dawnych struktur społecznych i rozwojem przemysłu, zepchnęły tradycyjne rękodzielnicze formy produkcji na ubocze. Jednak pozostał prestiż rzemieślnika – fachowca znającego swój zawód i potrzeby środowiska.

Eksponaty muzealne, dokumenty i zdjęcia obrazujące poziom techniki oraz kulturę śląskich rzemieślników wprowadzają zwiedzającego w klimat życia rzemieślników od czasów średniowiecza do wybuchu II wojny światowej. Szkoda, że nie zorganizowano dotychczas wystawy poświęconej działalności cechów w realiach PRL-u. Z pewnością zwiedzenie jej byłoby okazją do przeprowadzenia kolejnej, jakże ciekawej lekcji muzealnej. □